

ФЕЛЬДМАН О.Б.,
кандидат філософських наук,
докторант кафедри філософії
Харківського національного педагогічного
університету ім. Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) km_anna@mail.ru

АЛЬТРУЇЗМ ЯК ЧИННИК ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

*У статті досліджується конструктивний потенціал альтруїзму за умов екологічної кризи. Розгадається модель екологічного дискурсу на засадах теорії комунікативної дії Ю. Габермаса, екологічної комунікації Н. Лумана та етики спільної відподальності. Підкреслюється, що форма альтруїзму на основі ідеї *ordo amoris* М. Шелера, тобто світоустрою, яке ґрунтується виключно на любові забезпечує екологічну безпеку як основу всеїдності світу. Альтруїзм як чинник екологічної безпеки передбачає відношення до природи не як до засобу або ресурсу, а як до партнера суспільства. Доводиться, що ментальні смисли української культури сприяють формуванню альтруїзму на основі органічної солідарності нашого суспільства. Створення спільного світу суспільства і природи вимагає обґрунтування морально-правових норм на основі принципу альтруїзму дискурсом зрілих громадян.*

***Ключові слова:** альтруїзм, егоїзм, природа, екологічна безпека, екологічне криза, справедливість, відповідальність, майбутні покоління*

Постановка проблеми. Усвідомлення амбівалентності технічної цивілізації та необхідність збереження довкілля за умов глибокої екологічної кризи актуалізує питання безпеки людства. Вирішення цієї важливої світоглядної та філософської проблеми, поява якої стало наслідком глобального зростання агресивного і егоїстичного відношення до природи, вимагає переоцінки традиційних цінностей і виникнення нових етико-ціннісних стратегій. Традиційні уявлення про парадигми технічного прогресу як безмежного шляху «покращення» були засновані на двох головних ідеях науки та філософії Нового часу. Перша з них – це теза про безмежність природних ресурсів планети, а друга – про людину як «царя природи», який покликаний панувати над нею. Як довела людська практика, обидві ці засади є хибними, вони посилюють невиваженість економічної політики та споживацькі амбіції, що дестабілізує людське буття і загрожує виживанню всього живого. Питання екологічної безпеки має важливе значення для України, яка зазнала найбільшої в історії екологічної катастрофи – аварії на Чорнобильській атомній станції. Усе це змушує звернутися до проблематики альтруїзму як цінності і норма співбуття суспільства і природи

Можна назвати декілька філософських наук у межах яких розглядається проблема цінностей у контексті екологічної безпеки людства: філософія етики, філософія природи, екологічна філософія (філософія екології), філософія права та інші.

Необхідність організації взаємодії суспільства і природи, яка відповідала б нинішнім і майбутнім потребам людства, була виражена в концепції ноосфери

французьких філософів П. Тейяра де Шардена та Е. Леруа і вітчизняного мислителя В. Вернадського. Проблеми екологічної безпеки людства та етичних норм у відношеннях людини і природи знайшли своє відображення у працях зарубіжних (В. Гьосле, О. Гьофе, Г. Йонас, К.-М. Маєр-Абіх, А. Поччеї та ін.) та вітчизняних учених (О. Висоцька, Т. Гардашук, М. Булатов, А. Єрмоленко, Ф. Канак, М. Кисельов, В. Крисаченко, В. Малахов, М. Попович, Л. Сидоренко, М. Тарасенко та ін.).

Нині розвивається така філософська дисципліна як філософія екології та дотичні до неї філософія науки і техніки. Останнім часом зростає інтерес до біоетики, яка здебільшого переймається прикладними щодо біології, медицини, генетики аспектами дослідження. Важливе значення для обговорення філософських проблем взаємозв'язку суспільства і природи мають праці Г. Йонаса, який виказує занепокоєння екологічною безпекою людства і висуває ідею створення нової етики. Адже етику відповідальності за майбутнє життя людства, вважає філософ, важко уявити без відповідальності за теперішнє буття природи [5, с. 359]. Г. Йонас підкреслює, що «природа людської діяльності, змінюючись, потребує також і змін в етиці» [5, с. 20], «потребує імперативів нового типу» [5, с. 25]. Проблема екологічної безпеки людства є в центрі практичної філософії природи, що здійснює пошук нормативних стандартів, які врегульовували б стосунки людей з довкіллям.

Проте саме потенціал альтруїзму у гармонізації відносин між людиною, суспільством і природою здебільшого залишається поза увагою науковців.

Мета статті полягає у дослідженні конструктивного потенціалу альтруїзму у розв'язанні сучасних екологічних проблем.

Виклад основного матеріалу. Проблема екологічної безпеки охоплює складний комплекс взаємозв'язків людини з навколишнім природним середовищем. Людина не може існувати без здійснення різноманітних впливів на довкілля, оскільки природні блага забезпечують її життєдіяльність. Проте має бути забезпечена певна система гарантій екологічної безпеки співіснування природи і людини.

Розглянемо причини сучасної екологічної кризи та умови забезпечення екологічної безпеки. Сферою життя сучасної людини стала практично вся планета. Техніка й технологія перетворюються на один з основних чинників, які визначають характер взаємозв'язку суспільства і природи. «Сутність технічної доби полягає в тому, - пише В. Гьосле, - що властива колишній історії рівновага між *theoria*, *poiesis* і *praxis* докорінно порушена - чисте споглядання світу так само, як і орієнтовані на моральні норми міжлюдські стосунки дедалі більше підпорядковуються технічним критеріям, втрачаючи, відтак, своє значення» [2, с. 108]. І якщо раніше екологічні кризи охоплювали лише окремі регіони нашої планети, то з початком науково-технічної революції почалася нова криза, вже глобального, планетарного характеру. Іншими словами, великою мірою екологічна криза викликана технічною експансією людини у сферу природи, яка дедалі більше постає як засіб, або ресурс, як те довкілля, що редукується до можливостей людського виживання у світі. Сьогодні, як зазначає дослідник практичної філософії природи К.-М. Маєр-Абіх, «ми

поводимося як орди міжпланетних загарбників, які хотіли б якомога довше і якомога комфортніше жити на цій землі, не вважаючи при цьому її своєю батьківщиною, а поводячись так, начебто збираються податися до наступної планети, споживши тут геть усе або зробивши його непридатним для споживання» [7, с. 9, 10]. Поява екологічної кризи є не тільки результатом розвитку техніки, а й духовної культури, зокрема егоїстичного способу мислення. На думку сучасних дослідників (В. Гьосле, Г. Йонаса, А. Єрмоленко та ін.), екологічна криза є закономірним наслідком розвитку західноєвропейської філософії [2, с. 107-118].

У процесі становлення промислового капіталізму, з формуванням філософії Нового часу виникає егоїстичний тип відношення суспільства до природи. Остання розглядається як об'єкт інтенсивно-агресивної перетворюючої діяльності. Найчіткіше таке відношення було висловлено засновником даного етапу розвитку світової філософії англійським мислителем Ф.Беконем, який сформулював принцип — «Знання — це сила» і вважав, що мета науки і техніки — панування над природою. Проте парадокс полягає у тому, що, як зазначає вже згаданий німецько-американський філософ Г. Йонас, втілення ідей Ф. Бекона призвело не тільки до панування над природою, а й цілковитого панування суспільства над самим собою. Адже, на думку мислителя, формула Ф. Бекона відкриває в собі самій суперечність. Останнє полягає у втраті самоконтролю, що спричиняє не тільки нездатність захистити людину від себе таки самої, а й неспроможність захистити природу від людини [5, с. 214]. Додамо також, що включення новоєвропейським філософом природи виключно до сфери практики стало однією з передумов споживацького ставлення суспільства до природи вже в епоху індустріальної революції.

У представника німецької класичної філософії Й. Фіхте природа постає як похідна від Я, вона є тільки не-Я, тільки конструкцією самого Я. Тим самим, як вважає А. Єрмоленко, закладаються основи монологічної диктатури Я (людини, суспільства) над усією природою [4, с. 108]. Й. Фіхте пише: «Лише через людину поширюється панування правил навколо неї до меж її спостереження» [9, с. 437]. Отже, принцип діяльнісного Я, описаний Й. Фіхте, де Я методично привласнює природу, можна вважати метафізичним виразом світового егоїзму. Сучасна екологічна криза виявила нищівні наслідки цього принципу, коли улюблене гасло Й. Фіхте «Діяти, діяти, діяти!» стала здійснюватися в егоїстичних стратегіях людини-титана, яка із завзяттям хижака почала підкорювати і привласнювати природу.

Безумовно, у системі «суспільство - природа» кожна із сторін впливає одна на одну. Але ця взаємодія неоднозначна, з розвитком людської історії більш рухомим, активним елементом цієї системи є суспільство. У цьому контексті постає важливою думка М. Шелера, що справжнє природознавство має ґрунтуватися не на засадах панування над природою, а на засадах люблячої самовіддачі. Ми знову повинні навчатися розуміти, а не лише владарювати [10, с. 234]. Ці світоглядні настанови засновника філософської антропології цілковито співзвучні ідеї екологічно спрямованого планетарного альтруїзму, що передбачає відношення до природи як до суб'єкта. На відміну від такої екологічної етики антропоцентристська етика розглядає природу як об'єкт, і тому будь-яка шкода, нанесена їй, оцінюється лише з погляду

збитку Іншому (людині, державі, світовому товариству), у чийй власності знаходиться природа.

Екологічна небезпека перетворюється на новітнє соціальне питання. Проблема охорони довкілля за умов домінування стратегій економічного зростання вимагає пошуку шляхів забезпечення екологічного захисту як окремих країн, так і людства у цілому. Крім того, експлуатація природи загострює суперечність між розвиненими країнами (першого світу) і країнами, що розвиваються (третього світу), щодо нерівномірності доступу до ресурсів, їх використання та споживання. У сенсі «свідомості глобальних взаємозалежностей» (У. Бек) відкриття нових резервів альтруїстичної свідомості передбачає створення умов для забезпечення рівного доступу окремих людей, соціальних груп, країн і народів до природних ресурсів, чистого довкілля, здорового харчування, відпочинку тощо.

Зазначимо, у стратегіях щодо запобігання екологічної кризи співіснують класична схема «друга-ворога» і модель екологічного дискурсу на засадах теорії комунікативної дії Ю. Габермаса та екологічної комунікації Н. Лумана [6, с. 121]. Перша схема розподіляє суспільства і окремих людей на «ворогів» і друзів природи, що створює своєрідну егоїстичну монополію не стільки на стратегію охорони довкілля, а й на «правильне екологічне мислення», що може призвести до застосування репресивних практик у природоохоронній діяльності. Звісно, чи можна, наприклад у захисті тропічних лісів, стратосферного озонного шару або глобальної системи клімату застосовувати принципи космологічного екологічного режиму без застережень до бідних країн, які виробляють товари або використовують ресурси, що відіграють вирішальну роль в їхньому індустріальному розвитку, і які насамперед несуть відповідальність за виникнення озонної дірки та пов'язаних з нею небезпек? Вирішити цю проблему можна з позицій теорії соціальних систем (Н. Лумана) і теорії комунікативної дії Ю. Габермаса, згідно яких екологічний виклик глобалізації потребує розгортання відповідної тематичної комунікації, щоб досягти консенсусу щодо шляхів і методів розв'язання екологічних проблем.

Зазначимо, сучасну екологічну небезпеку людству допомогла усвідомити публікація «Римським клубом» праці Медоуза «Межі зростання» (1972). Невдовзі було виявлено і глибинні причини екологічної кризи. Як вже підкреслювалося, екологічну кризу спричинили революційні зміни в ставленні людини до природи, що їх викликали сучасна наука та її технічні наслідки. З того часу, на думку К.-О. Апеля, - принаймні для мислячих людей індустріальних країн - багато що відкрилося для розуміння:...природа ...перш за все як екосфера людства, є функціональною системою з чутливою до тиску ззовні рівновагою, і її зруйнування має безпосередньо призвести до руйнації умов людського існування. Таким чином, з цілковито нового виклику екологічної кризи постає і цілковито нова вимога до етики відповідальності [1, с. 158, 159]. В історії людства так гостро ніколи не стояло питання екологічної безпеки, відповідальності людини за збереження свого біологічного виду, а отже, не виникала відповідальність за існування майбутніх поколінь. У морально-правовій площині це означає наступне. Оскільки природа у первинному стані не створена жодним поколінням і є для всіх засадничим

благом, вона є спільною власністю людства, суспільним благом у тому вигляді, щодо якого діє принцип рівності. У світовому цивільному праві це є екологічний принцип взаємин між поколіннями, він означає, що кожному поколінню і, в межах поколінь, кожному індивіду природа (в первинному її стані) належить рівною мірою [3, с. 386].

Право на свободу природи потрібно так само захищати як право на свободу людини, вважає відомий дослідник в царині соціальної філософії та етики А. Єрмоленко [4, с. 269]. У своїй книжці «Соціальна етика та екологія» А. Єрмоленко запроваджує поняття «третьої природи», що міститиме культуру (суспільство), так само як культура (суспільство) міститиме природу. Ця природа створена самою людиною, вона сягатиме розумного, з яким людина вступатиме в комунікацію і шукатиме порозуміння [4, с. 214]. Справедливість щодо природи означає передусім надання можливості природі діяти за своїми власними законами, а людині - за своїми, узгоджуючи ці дії та досягаючи взаємності. Своєю чергою, ідея справедливості передбачає визнання Іншого та інакшого (іншої людини, культури, природи) рівноправним суб'єктом. Застосування такої власне етичної та правової категорії як справедливість і до природи, а отже, й щодо обміну речовин з природою людиною і суспільством, потребує піднесення природи до статусу рівноправного суб'єкта обміну. І тут має діяти наступна головна цінність - цінність рівності [4, с. 271].

Важливим для формування національної екологічної політики та розвитку екологічного законодавства є екологічна справедливість, принципи якої розробляються екологічною філософією та філософією права. Філософське осмислення альтруїстичного виміру у взаємодії суспільства і природи як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками можуть стати в пригоді на теренах України задля збагачення підходів до розвитку національної стратегії екологічної безпеки та екологічного законодавства. Адже, як і на зорі епохи європейського Модерну, сьогодні правова самосвідомість суспільства резонує з засадами природознавства, зазначає директор Інституту філософії імені Григорія Сковороди НАН України М. Попович [8, с. 10]. Екологічна функція нині визнана однією з основних функцій Української держави. Ця функція обумовлена конституційним положенням про те, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду українського народу «є обов'язком держави» (ст. 16 Конституції України). Філософське осмислення альтруїстичного виміру у відносинах суспільства і природи також може знайти прикладне застосування у екологічному праві, яке є комплексною галуззю права.

Зазначимо, плюралізація структури соціальних акторів, що забезпечують новий екологічний світопорядок, змінює традиційну модель реалізації екологічної безпеки, де центральна роль відводилась державі і державним службовцям. Принципову нову роль у формуванні нових структур, що розробляють і здійснюють глобальну екологічну політику, відіграють транснаціональні спілки і об'єднання, які виникають у ході інституалізації екологічного руху. Вони мають своїх незалежних експертів, своїх перемовників і власні людські і фінансові ресурси. Інтереси глобальних споживачів

узгоджуються таким чином на підстав визнання пріоритету загальнолюдських інтересів збереження і відновлення природнього довкілля. Передумовою дій цих плуралізованих акторів (представників громадськості, промисловості, науковців, політиків, волонтерів) є дотримання схеми «Спочатку аргументувати, потім домовлятися, а потім діяти (arguing before bargaining und acting) [6, с. 121, 122].

Альтруїзм є характеристикою людської поведінки, виробленої у ході еволюції *homo sapiens*. В альтруїзмі йдеться про «Я», що розчиняється в Іншому, віддає Іншому власну енергію. Насправді сучасний екологічний криза, яка набуває онтологічне значення, так як загрожує буття як такого, його єдності, спонукає звернення до принципу альтруїзму, зокрема ідеї *ordo amoris* (М. Шелер), тобто світоустрою, яке ґрунтується виключно на любові. Така форма любові забезпечує екологічну безпеку як основа всеєдності світу. Саме такий світоустрій та любов як емоціональне апріорі, що його віддзеркалює, забезпечує онтологічний статус людини як істоті, яка відкрита світові.

Через любов до природи альтруїст відкриває себе світу и водночас усвідомлює себе таким. Альтруїст генерує любов через актуалізацію смислів *ordo amoris*. Для альтруїста взагалі не існує Чужого, бо любов як метафізичний принцип розширює здатність людини вбирати в себе увесь світ, не порушуючи природної рівноваги. Локальні дії альтруїстів мають глобальний ефект. Проте забезпечення справжнього захисту розмаїття ландшафтів, ділянок поверхні землі, живих організмів можливе лише за умов громадянського, демократичного суспільства, найважливішим чинником якого є діяльність екологічних, громадських рухів, суспільно-політичних об'єднань «зелених» тощо. Громадськість – це громадяни та об'єднання громадян, які не представляють органи влади, а забезпечують механізми самоврядування та контролю за владою. Відтак громадські об'єднання, громадські та неурядові організації в умовах громадянського суспільства здійснюють контроль за урядовими установами, виступають із законодавчими ініціативами тощо. При вирішенні екологічних проблем організаційними заходами екологічних об'єднань та організацій можуть бути акції, починаючи з найпростіших, як-от: відновлення природнього ландшафту, захист паркових зон, впорядкування подвір'я тощо.

Ментальні смисли української культури сприяють формуванню альтруїзму як складової екологічної етики українця. Підвищити альтруїзм як складову екологічної свідомості та культури українців може тільки на основі органічної солідарності суспільства. Організація системи освіти з більш поглибленою екологізацією в цілому в Україні також потребує корінних змін. Процес екологізації освіти треба з'єднати з її гуманітаризацією. Альтруїстично спрямована екологічна освіта на сьогодні, на жаль, все ще не стала невід'ємною частиною загальної системи освіти і виховання. Не виділяються певні кошти для її розвитку, не має достатньої кількості кваліфікованих кадрів, а екологічна культура населення продовжує знаходитися на низькому рівні.

Висновки. Подолання екологічної кризи потребує колективних зусиль всього суспільства. Альтруїзм як чинник екологічної безпеки передбачає

відношення до природи не як до засобу або ресурсу, а як до партнера суспільства. Сучасне покоління в екологічній площині має дотримуватися принципу справедливості щодо майбутніх поколінь, залишити після себе для нащадків збережену природу. Це завдання змушує актуалізувати проблему спільної, планетарної відповідальності суспільства щодо природи та ствердження планетарного альтруїзму. Етика відповідальності в цьому плані як відповідальність за долю буття людини, суспільства і природи, може бути адекватною відповіддю на екологічні виклики нашого часу. Суспільство має ставитися до природи з повагою, поважати її гідність і права. Морально-правові норми має стримувати експансію індустріального суспільства у світ природи. Створення спільного світу суспільства і природи вимагає обґрунтування морально-правових норм на основі принципу альтруїзму дискурсом зрілих громадян. Дотримання таких моральних і правових норм має запобігти катастрофам подібним до Чорнобиля у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Апел К.-О. Дискурс і відповідальність: проблема переходу до постконвенціональної моралі / Пер. з нім. В. Купліна. – Київ : Дух і Літера, 2009. – 430 с.
2. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. Пер. з нім, примітки та післямова Анатолія Єрмоленка. – Київ : Лібра, 2003. – 248 с.
3. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації. – Київ : ППС–2002, 2007. – 436 с. – («Сучасна гуманітарна бібліотека»).
4. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. Монографія. – К. : Лібра, 2010. – 416 с.
5. Йонас Г. Принцип відповідальності: У пошуках етики для технологічної цивілізації / Пер. з нім. А.М. Єрмоленка; НАН України. Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. — К. : Лібра, 2001. – 400 с.
6. Култаєва М.Д., Прокопенко І.Ф., Радіонова І.О., Троцько Г.В. / за головною редакцією Култаєвої М.Д. Соціологія глобалізації. Навчальний посібник. – Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2008 – 207 с.
7. Маєр-Абіх К.-М. Повстання на захист природи. Відповіді до спільносвіту. Переклад з нім., післямова, примітки. Анатолія Єрмоленка. – Київ : Лібра, 2004. - 196 с.
8. Попович М. В. Право з погляду філософа // Проблеми філософії права. – 2003. – Том 1. - С. 10, 11.
9. Фихте И. Г. О достоинстве человека // Фихте И. Г. Сочинения в 2 тт., Т.1 – СПб. : Мифрил, 1993. – 687 с.
10. Філософія: світ людини. (курс лекцій) / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін.) - К. : Либідь, 2003. - 432 с.

REFERENCES

1. Apel K.-O. Discourse and responsibility : problem of passing to the postconventional moral / Trans. of V. Kuplina. Kyiv: Spirit and Letter, 2009. - 430 p.
2. Höhle V. Practical philosophy in the modern world. Trans. from Germ., notes and afterword of Anatoliy Yermolenko. Kyiv: Libra, 2003. - 248 p.
3. Höffe O. Democracy in the epoch of globalization. it is Kyiv: PPS- 2002, 2007. - 436 P. - («Modern humanitarian library»).
4. Yermolenko A. M. Social ethics and ecology. Dignity of man is honouring of nature. Monograph. - K. : Libra, 2010. - 416 p.

5. Jonas H. *The Imperative of Responsibility: In Search of Ethics for the Technological Age* / Trans. of A.M. Yermolenko; NSA of Ukraine. H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. - K. : Libra, 2001. – 400 p.

6. Kul'taeva M. D., Prokopenko I.F., Radionova I.O., Trocko H.V. / under the main release of Kul'taeva M. D. *Sociology of globalization. Teaching aid.* Kharkiv: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University., 2008 - 207 p.

7. Meyerz-Abich K. - M. *Revolt on defence of nature. From environment to the common world.* Trans., afterword, notes of Anatoliy Yeremenko. Kyiv: Libra, 2004. - 196 p.

8. Popovich M. V. *Rights from the philosopher's point of view // Problem of philosophy of rights.* - 2003. Vol. 1. - P. 10, 11.

9. Fichte I. *About dignity of man // Fichte I. Making in 2 vols., Vol. 1 - SPb. : Mifreal, 1993. - 687 p.*

10. *Philosophy: the world of man. (course of lectures)* / V. Tabachkovskiy, M. O. Bulatov, N. V. Hamitov and others - K.: Lybid, 2003. - 432 p.

ФЕЛЬДМАН А. Б., кандидат философских наук, докторант кафедры философии Харьковского национального педагогического университета им. Г.С.Сковороды (Харьков, Украина) km_anna@mail.ru

АЛЬТРУИЗМ КАК ФАКТОР ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

*В статье исследуется конструктивный потенциал альтруизма в условиях экологического кризиса. Рассматривается модель экологического дискурса на основе теории коммуникативного действия Ю. Хабермаса, экологической коммуникации Н. Лумана и этики всеобщей ответственности. Подчеркивается, что форма альтруизма на основе идеи *ordo amoris* М.Шелера является формой есть мироустройства, которое основывается исключительно на любви и обеспечивает экологическую безопасность как основу всеединства мира. Альтруизм как фактор экологической безопасности предусматривает отношение к природе не как к средству или ресурса, а как к партнеру общества. Доказывается, что ментальные смыслы украинской культуры способствуют формированию альтруизма на основе органической солидарности общества. Создание общего мира общества и природы требует обоснования морально-правовых норм на основе принципа альтруизма дискурсом зрелых граждан.*

Ключевые слова: альтруизм, эгоизм, природа, экологическая безопасность, экологический кризис, справедливость, ответственность, будущие поколения.

Feldman, Aleksandr, PhD, Assistant Professor, doctoral student in philosophy Kharkiv National Pedagogical University G.S. Skovoroda (Kharkiv, Ukraine) km_anna@mail.ru

ALTRUISM AS FACTOR OF ECOLOGICAL SAFETY OF HUMANITY

The ambiguousness of technical civilization and necessity of environmental preservation at the terms of deep ecological crisis actualize the question of safety of humanity. This question became the result of aggressive and selfish relation of man to nature. This question has an important value for Ukraine which had the biggest ecocatastrophe in history- an accident at the Chornobyl atomic station. The purpose of the article consists in research of structural potential of altruism in the decision of modern ecological problems. A man can not exist without nature. An ecological crisis does not embrace only the separate regions of our planet, but it also acquires global, planetary character. Appearance of ecological crisis is the result of selfish way of thinking. In opinion of modern researchers an ecological crisis is the appropriate consequence of development of West-European philosophy. In the system "society - nature" each of parties

influences on others. An ecological danger grows into the newest social question. The problem of guard requires the search of ways to provide ecological defence of separate countries and humanity on the whole. Exploitation of nature accentuates contradiction between the developed countries (first world) and countries which develop (third world). In strategies of prevention of ecological crisis the classic pattern of «friend-enemy» and model of ecological discourse coexist on principles of communicative action theory of Yu. Habermas and ecological communication of N. Luman. The first pattern distributes societies and separate people on "enemies" and friends of nature which creates an original selfish monopoly not only on strategy of guard of environment, but also on "correct ecological thought" which can result into application of repressive practices in nature protection activity. In history of humanity the question of ecological safety, responsibility of man for maintenance of the biological kind has never stood so critically, thus, there was not responsibility for existence of future generations. Freedom rights of nature have to be protected similarly as freedom rights of man, Justice in relation to nature means foremost to grant nature the possibility to operate after the own laws, and the man - after his.

Important for forming of national ecological policy and development of ecolaw is ecological justice. An ecological function is acknowledged by one of basic functions of the Ukrainian state. Altruism is description of human conduct, mine-out during the evolution of homo sapiens. Through love to nature an altruist opens itself to the world and at the same time realizes itself the same. Public associations, public and nongovernmental organizations, carry out control after government institutions, come forward with initiations of bill etc. Mental senses of the Ukrainian culture assist the forming of altruism as component of ecological ethics of Ukrainian. Altruism can promote the forming of organic solidarity of our society. Organization of the system also needs drastic alternations. A modern generation in an ecological plane must adhere to principle of justice in relation to future generations, leave after itself for descendants the stored nature. Moral and legal norms regulate mainly the relationships of people with each other concerning nature, in fact nature traditionally was a less costed category. Overcoming of ecological crisis needs collective efforts of all society. This task forces philosophy to actualize the problem of general, planetary responsibility of society in relation to nature. Society must treat nature with kind regards, respect her dignity and rights.

Key words: *altruism, egoism, nature, ecological safety, ecological crisis, justice, responsibility, future generations.*

*Дата надходження рукопису 20.02. 2015 року
Рекомендовано до публікації 25.02.2015 року*